

TZ-*one*

ČESKO-RUSKÝ RUSKO-ČESKÝ SLOVNÍK

potravinářsko-kuchařský

- více než 15 000 hesel
- 23 příloh

vydání v elektronické podobě

Libor Krejčířík

**ČESKO-RUSKÝ
RUSKO-ČESKÝ**

**POTRAVINÁŘSKO-KUCHAŘSKÝ
SLOVNÍK**

TZ-one

2013

Libor Krejčířík

**ČESKO-RUSKÝ
RUSKO-ČESKÝ**

**POTRAVINÁŘSKO-KUCHAŘSKÝ
SLOVNÍK**

TZ-one

2013

Informace pro uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v žádné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Používání elektronické verze knihy je určeno jen osobě, která ji legálně nabyla, a to v rozsahu stanoveném autorským zákonem.

Jakékoliv neoprávněné užití jako např. kopírování, úpravy, konverze do jiných formátů, prodej, pronájem, půjčování, darování, umístění na servery, sdílení atp. je zakázáno!

první vydání 2013

© Ing. Libor Krejčířík

© Mgr. Tomáš Zahradníček - TZ-one

ISBN 978-80-87873-11-3 (PDF verze)

O B S A H

PŘEDMLUVA

ČÁST ČESKO-RUSKÁ

ČÁST RUSKO-ČESKÁ

PŘÍLOHY

- Příloha 1:* Základní schéma dělení vepřového masa, užívané v Česku
- Příloha 2:* Základní schéma dělení hovězího masa, užívané v Česku
- Příloha 3:* Základní schéma dělení telecího masa, užívané v Česku
- Příloha 4:* Základní schéma dělení jehněčího (skopového) masa, užívané v Česku
- Příloha 5:* Основная схема разделки свинины, используемая в России
- Příloha 6:* Основная схема разделки говядины, используемая в России
- Příloha 7:* Основная схема разделки телятины, используемая в России
- Příloha 8:* Основная схема разделки ягнятины (баранины), используемая в России
- Příloha 9:* Klasifikace a užití vepřového masa v Česku
- Příloha 10:* Klasifikace a užití hovězího masa v Česku
- Příloha 11:* Klasifikace a užití telecího masa v Česku
- Příloha 12:* Klasifikace a užití jehněčího (skopového) masa v Česku
- Příloha 13:* Классификация и использование свинины в России
- Příloha 14:* Классификация и использование говядины в России
- Příloha 15:* Классификация и использование телятины в России
- Příloha 16:* Классификация и использование ягнятины (баранины) в России
- Příloha 17:* Rozdělení masa podle kvality, užívané v Česku
- Příloha 18:* Vitamíny
- Příloha 19:* Витамины
- Příloha 20:* Klasifikace vín v Česku podle zákona 321/2004 Sbírký zákonů
- Příloha 21:* Koktejly
- Příloha 22:* Srovnání českých a ruských norem na obsahy některých anorganických látek v pitné vodě
- Příloha 23:* Ukázka transkripce do azbuky názvů některých neruských nápojů

PŘEDMLUVA

Potravinářství je komplexní obor, který věcně i jazykově zasahuje do mnoha odvětví, jako jsou například biologie, zemědělství, humánní a veterinární lékařství, technologie výroby, chemie, strojní vybavení, zpracování surovin, gastronomie, vinařství a další. Kuchařství je částí tohoto oboru a zabývá se výběrem a zpracováním potravinářských surovin, technologií a přípravou jídel, stolováním a podobně. Nejde tedy o obor vědní, ale spíše o kulturní bohatství národa, o umění či lidovou tvořivost a zábavu s historicky značně dlouhým vývojem se silně neexaktní terminologií.

V české slovníkové literatuře jsou příslušná hesla, týkající se dané problematiky buď roztroušena v různých jiných slovnících, nebo, a to mnohem častěji, chybějí vůbec. Navíc se do slovního fondu velmi silně promítají veškeré změny, kterými Česko i Rusko v posledních desetiletích prochází. Proto při excerpci bylo nutno zohlednit slovní fondy z velmi mnohých slovníků encyklopedických, obecných, odborných, ze slovníků neologizmů, ale i z literatury gastronomické, z receptářů, kuchařek, časopisecké literatury, reklam i internetu. Objem titulů použité literatury činí více než 100 položek.

Explozivní růst počtu titulů vydávané ruské i české literatury svědčí o růstu zájmu o potravinářství, výživu a přípravu jídel v nejširším smyslu slova a tento trend potvrzují i stále širší dostupnost mnoha potravinářských surovin, jejich rostoucí export i import v obou zemích, přičemž se v důsledku globalizace jak v Rusku, tak v Česku objevují stále nová jídla, nové suroviny i nové technologické postupy. Současně s tím lze ale pozorovat i trendy, směřující k ožívování starých tradic a postupů, je možné vysledovat bohatý rozvoj tvůrčí fantazie a rozšiřování sortimentu používaných domácích surovin, postupů a také zdomácnění jídel z různých částí světa.

Předkládaný slovník je velmi detailní, pokud jde o oblasti čistě potravinářské, méně pak v oblastech dostatečně jazykově zpracovaných v dostupných slovnících (strojní vybavení potravinářských provozů, chemie, medicína a zemědělství). Míra detailizace samozřejmě subjektivně závisí na autorovi.

Při sestavování podobného slovníku se nelze vyhnout potížím, spočívajícím v tom, že často neexistují v obou jazycích identické jednoslovné ekvivalenty. Proto se dosti často překládaný pojem ve slovníku vysvětluje slabším písmem, které se užívá i uvnitř hnízd. Podobným problémem je i značná variabilita pojmů, kterou ale nelze v rámci slovníku řešit. Stejně tak nelze uvádět původ slov ani jejich etymologii, nehledě na zájímavost této problematiky. Hesla ve slovníku odrážejí slovní fond živých jazyků - češtiny i ruštiny a proto je minimalizován počet historických výrazů a nejsou uváděny ani výrazy krajové, nerozšířené do běžného jazyka. Obě části slovníku, tj. česko-ruská a rusko-česká nejsou absolutně symetrické, protože nejsou identické ani realie obou zemí.

Užívání slovníku předpokládá základní znalost češtiny i ruštiny, proto není uváděn gramatický aparát (přízvuk, rod, časování, skloňování atd.). Omezeno je také uvádění slovesných vidů pouze na případy možných nejasností. Struktura slovníku je volena tak, že abecední řazení slov vychází vždy (až na řídké výjimky ustálených slovních spojení) z klíčového substantiva, uvnitř hnízd se pro přehlednost užívají tildy (~) a abecední řazení vychází z rozvíjejících adjektiv. To ostatně uživatel snadno a rychle rozpozná. U jednotlivých slov jsou uváděny pouze významy, mající vztah k potravinářství.

Na konci slovníku je 23 příloh, o nichž se autor domnívá, že jsou užitečné a přínosné. Celkem slovník obsahuje v obou částech více než 15 000 hesel.

ČÁST ČESKO-RUSKÁ

ČESKÁ ABECEDA

A	a	Ň	ň
Á	á	O	o
B	b	Ó	ó
C	c	P	p
Č	č	Q	q
D	d	R	r
Ď	ď	Ř	ř
E	e	S	s
É	é	Š	š
Ě	ě	T	t
F	f	Ť	ť
G	g	U	u
H	h	Š	ú
Ch	ch	Ů	ů
I	i	V	v
Í	í	W	w
J	j	X	x
K	k	Y	y
L	l	Ý	ý
M	m	Z	z
N	n	Ž	ž

A

- à la а ля** (наподобие)
- à la carte а ля карт** (свободный выбор блюд из меню)
- abalone** вид съедобного морского одностворчатого моллюска
- absint абсент** (ликёр из альпийской полыни)
- absintizmus (otrava absintem) абсентизм** (отравление абсентом)
- absolut абсолют** (шведская водка, существующая во многих модификациях)
- absorbovat (v objemu) абсорбировать, поглощать** (в объеме)
- absorpce абсорбция**
- abstinence абстиненция**
- abstinent абстинент, непьющий**
- acerola ацерола** (плоды субтропического куста с высоким содержанием витамина С)
- acesulfam** коммерческое название искусственного заменителя сахара
- acidita - viz kyselost**
- acidofilní ацидофильный**
~ mléko ацидофилин
- acidobazický кислотно-основной**
- acidóza ацидоз**
- adaptace адаптация, приспособление**
- adefagie ненасытность**
- adheze - viz přílnavost**
- adipsie** патологическая потеря чувства жажды
- adjustace (adjustáž) окончательное оформление бутылки с вином** (колпачком, наклейками, прикреплен-
ным буклетом, пробкой, этикеткой и т.д.)
- adsorbovat (povrchem) адсорбировать** (поверхностью)
- adsorpce адсорбция**
- adstrigence** восприятие щемящего вкуса вина, вызванного присутствием танида
- adzuki сорт цветной фасоли**
- adžika аджика**
- afrodiziaka (jídla lásky) афродизи-аки** (пища любви, возбуждающая половую активность – напр. дичь, женьшень, икра, сельдерей, спаржа, трюфели, устрицы)
- agar agar**
- age inconu** общее обозначение очень старых видов коньяка, дословно „более старый неизвестен“
- ageuzie агеизия** (патологическая потеря способности воспринимать вкус)
- agrafa** проволочный зажим, предотвращающий преждевременное открытие бутылки шампанского вина
- agrostologie (věda o travách) агро-стология** (наука о травах)
- achtlík** старочешский мерный сосуд объемом 1/8 л
- aioili (česneková majonéza) айоли** (чесночный майонез)
- ajntopf айнтюпф** (густой суп с картошкой, овощами и мясом - немецкое национальное блюдо)
- ajovan айован** (вид специи, напоминающий тимьян)
- ajran (mléčný nápoj typu kumysu) айран** (молочный напиток, напоминающий кумыс)
- aka - viz fejchoa**
- akašu (akažu) - viz kešu**

- aktinidie čínská** - viz kiwi
- akvavit** аквавит (скандинавский дистиллят из зерна и картофеля с привкусом например тмина)
- al dente** „на зубок“ (сварить макаронные изделия, овощи, рис неполностью с целью частичного сохранения структуры и хрупкости)
- alaš** алаш (латвийский сильно ароматный ликёр с анисом, тмином и фенхелем)
- aldehyd** альдегид
- ale** эль (разновидность пива)
- alergie** аллергия
- aligote** алиготэ (сорт винограда и белого вина)
- alimentární** алиментарный, пищевой
- alkalický** щелочной
- alkálie** щёлочь
- alkalita** - viz zásaditost
- alkaloid** алкалоид
- alkalóza** алкалэз
- alkohol** алкоголь, спирт
- tvrdý ~ крепкий алкогольный напиток (больше чем 20 % спирта)
- alkoholik** алкоголик, пьяница
- notorický ~ хронический ~
- alkoholizace** алкоголизация, крепление десертного вина, спиртование
- alkoholizmus** алкоголизм
- alobal** алюминиевая бытовая фольга, кулинарный станиоль, хозяйственная фольга
- aloisie** - viz verbena
- alpraka** альпака, мельхиор, нейзильбер, „новое серебро“
- alymeth** напиток из тёплого красного вина
- amara** горькие лекарства для повышения аппетита
- amarant** амарант, щирица (заменитель муки)
- amarela** марель (сорт вишен с желтоватой мякотью)
- amarena** сладкое вино из Сицилии, к которому в ходе брожения добавляют листья персика, миндали и вишни
- amaretto** горький итальянский аперитив
- ambrozíe 1)** амброзия (мифологическая пища богов, обеспечивающая вечную молодость) **2)** отличное блюдо вообще **3)** вид шведского сыра
- amfora** амфора
- amoleta** - správně viz omeleta
- atom** африканский перец
- amonium 1)** аммоний **2)** кондитерские дрожжи
- ampelografie** (věda o vinné révě) ампелография (наука о винограде)
- amrhele** - viz amarela
- amry** - viz brambory americké
- amur** амур (рыба)
- amyláza** амилаза (энзим)
- amylopektin** амилопектин (полисахарид, составная часть крахмала)
- amyulóza** амилоза (полисахарид, составная часть крахмала)
- ananas** ананас
- ančovička** анчоус, хамсичка
- andělíka lékářská** ангелика лекарственная, дягиль лекарственный
- angostura** ангостура **1)** горький ликёр для усиления вкуса **2)** концентрат вкуса для мороженого, соков, пудинга и т.д.
- angrešt** крыжовник
- angreštový** крыжовенный

- anion** анион
- annellini** аннелини (итальянские макаронные изделия в виде колечек)
- anpna** (druh tropického ovoce) **аннона, черимойя** (вид тропических фруктов)
- anorexie** **анорексия** (патологическая потеря аппетита)
- anticorro** нержавеющая сталь
- antioxidant** **антиокислитель, антиоксидант**
- antipasta** **антипасто** (холодная закуска из мелких рыбок с овощами)
- antokyan** **антоциан** (пурпурный краситель)
- antonovka** **антоновка** (собирательное название зимних сортов яблок)
- antré (entree)** **первое блюдо**
- anýz vonný** **анис обыкновенный, китайский бадьян**
- anýzovka** **анисовка** (сладкий ликёр, содержащий анис, фенхель, корицу и т.д., напр. марки пастис, рикард)
- aparát** **аппарат**
- aperitiv** **аперитив**
- apetit** **аппетит**
- aport** **апорт** (сорт яблок)
- apricot brandy** **априкот бренди** (дистиллят из абрикосов)
- arpmira** **гибрид персика и мирабели**
- aquavit** - viz **akvavit**
- aquila** сорт столовой питьевой воды
- arprovizace** **провиант, продовольствие, продукты**
- arabitol** **арабит** (полиол – заменитель сахара)
- arak (arrack)** **арак** (дистиллят из риса, тростниковой патоки и тропических фруктов)
- aranžovat (jídlo)** **оформлять** (блюдо)
- arašíd** **арахис, земляной (китайский) орех**
- archi** **архи** (бурятская и монгольская водка)
- armagnac** **арманьяк** (дистиллят из винограда, фактически невыдержанный коньяк до возраста 2 лет)
- aroma** **аромат, букет**
- aromatický** **ароматический, ароматичный, ароматный**
- aromatizace** **ароматизация**
- arónium** **арония, черноплодая рябина**
- arsen** **мышьяк**
- artyčok** **артишок**
- asa acafetida** (вид специи)
- aspartam** **коммерческое название искусственного заменителя сахара**
- aspik** **аспик, заливное, ланспик**
- aszu** - viz **vino tokajské**
- atrara** **бутафория**
- au menu** **заранее определенный рядок блюд**
- autokláv** **автоклав**
- autolýza (samorozklad)** **автолиз** (самопроизвольное разложение)
- automat 1)** **автомат для продажи конфет, напитков, сигарет и т.д. 2)** **буфет-автомат, закусовая-автомат**
- avitaminóza** **авитаминоз**
- avokádo** **авокадо, груша авокадо**
- ayran** - viz **ajran**

B

- babaco** - viz **parája**
- bábovka** **баба, кекс, кулич**
piškotová ~ бисквитный кекс
třená ~ песочный пирог
- bacalao** **сушёная солёная треска**

bacardi бакарди (кубинский ром)	питания)
bacil бактерия, микроб	ballon рюмка для коньяка
badyán бадьян, звёздчатый анис, неаполитанская (неопалимая) купина	balšám - viz máta
bageta багет, батон, булка (из белого теста, также для бутербродов)	bambus бамбук
obložená ~ закрытый бутерброд	~ové výhonky ~овые ростки
bago порция жевательного табака	bamia (bamja) 1) абельмосхус съедобный, бамия, гибискус съедобный 2) блюдо – медленно тушённое мясо с бамией
bagoun багон (свинья венгерской породы)	banán банан
bachor 1) брюхо, пузо 2) брюховина, рубец (1-ый желудок коровы)	zeleninový ~ крупный сорт бананов, применяемый после термической обработки в качестве гарнира
bachyně кабаниха	bandaska бидон
bailey's дамский ликёр на основе виски	„bandor“ булка
bain-marie бенмари (водяная баня для подготовки блюд и для предотвращения их остывания до сервировки)	banket банкет (самая торжественная форма приёма гостей – официальный званый обед или ужин – гости сидят, их обслуживают)
báješný блестящий, великолепный, замечательный, изумительный, чудесный	banketka миниатюрный рогалик, который подаётся на банкетах
baklava баклава (вид слоёного пирожного с орехами, семечками, мёдом и сиропом)	baňka банка, колба, склянка
Bakchus (bůh vína a veselí) Вакх (бог вина и веселья)	bar бар
baklažán баклажан	barack-pálinka венгерский дистиллят из персиков
bakon (bekon) 1) бекон 2) специально обработанная полутуша свиньи	barbarie съедобный плод опунций (кактусов)
bákonu свинина с красным перцем под сметанным соусом (венгерское блюдо)	barbecue барбекью
bakteriální бактериальный, бактериальный	barbero барберо (итальянский вермут)
baktérie бактерия, микроб	barborka вид овощей, похожий на кресс водяной
balení амбалаж, обёртка, тара, упаковка	bärenblut („medvědí krev“) сорт красного балканского вина („медвежья кровь“)
balit (potravinu) завёртывать, обёртывать, упаковывать (продукты	barches печенье еврейской кухни, потребляемое в субботу
	barman бармен (официант в баре, смешивающий коктейли и обслуживающий бар)
	barracuda барракуда (рыба)

- barrique баррик 1)** бочка для созревания вина объемом 225 л **2)** обозначение дорогих видов вина, которые созревают в бочках баррик
- barva колер, окраска, цвет**
- barvivo краситель, красящее вещество**
potravinařské ~ пищевой ~
- basmati** - viz **gýže basmati**
- bastard (živočišný kříženec) бастард** (помесь животных)
- bašta 1) лакомство 2)** блюдо, состоящее из нескольких видов мяса (обычно свинины, копчёного мяса и копчёных изделий) с 1-2 гарнирами
- baštit кушать, лопать, уминать, уписывать**
- baštyř управляющий** рыбоводческими прудами
- batát батат, патат, сладкий картофель**
- bavaroisa горячий** молочный спиртной напиток
- bazalka pravá базилик благородный, реган**
- bazicita основность, щёлочность**
- bázický основной, щёлочный**
- bažant фазан**
- beaujolais божоле** (самое распространённое французское красное столовое вино)
- bečka бочка**
- bedla гриб-зонтик**
- bedrník анис** дикий, бедренец, дягильник
- bedro огузок, поясница** (сорт мяса)
- beercooler биркулер** (смесь пива с безалкогольным напитком)
- beef-steak** - viz **biftek**
- becherovka бехеровка** (горькая желудочная настойка из лекарственных трав секретного состава из г. Карловы-Вары)
- bekasína бекас, дупель** (птица)
- bekon** - viz **bakon**
- benediktýnka бенедиктин** (горько-сладкий ликёр, настойка из целебных трав)
- bentonit бентонит** (коллоидная глина, используемая для очистки и фильтрации растворов)
- bér vlašský чумиза**
- beran баран**
kastrovaný ~ валух
- beránek 1) барашек 2)** песочный пирог, выпекаемый в виде барашка в период пасхи
- berbera помесь** гуся и утки
- berentzen берентзен** (французские ликёры во многих модификациях)
- bergamot бергамот 1)** алкогольный напиток **2)** вид цитрусов, используемый для производства эссенции **3)** сорт груш
- beri-beri бери-бери** (болезнь от недостатка витамина B₁)
- bešamel бешамель** (основной белый соус)
- betel бетель**
- beton вид** коктейля (бехеровка + тоник)
- bezalkoholický безалкогольный**
- bez černý (plod)** - viz **bezinka**
- bez chuti без вкуса**
- bezé безе**
- bezinka бузина, бузинная ягода**
- bezmasý без мяса, вегетарианский, постный**
- bezvaječný безьяичный**
- bělíce плотва, уклейка**
- běluha** - viz **vyza**
- bianco белый** (напр. вермут)